

Representantforslag 38 S

(2016–2017)

fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Heidi Greni og Per Olaf Lundteigen

Dokument 8:38 S (2016–2017)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Heidi Greni og Per Olaf Lundteigen om å innføre en nærhetsreform i barnevernet

Til Stortinget

Bakgrunn

Stavanger Aftenblad fortalte i januar 2016 historien om tenåringsjenta «Ida» som ble tvangsflyttet til en barnevernsinstitusjon 130 mil nord for sin hjem-plass, til tross for at barnevernstjenesten ønsket tilbud i hennes nærområde. Ifølge Stavanger Aftenblad 20. desember 2016 var det ved utgangen av 2015 totalt 478 barn i Norge som flyttet på barnevernsinstitusjon eller i statlig fosterhjem i en annen landsregion enn den de selv kommer fra. Barna som flyttet langt utgjør 18 prosent av barna som totalt er flyttet i regi av Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) fem landsregioner samt Oslo. Da er lange flyttinger innenfor regionen ikke medregnet. Aftenbladets undersøkelse viser at antallet ungdommer som staten flytter vekk fra hjemplassen sin og til en annen landsregion, har økt noe: fra 12 prosent i 2009 til 18 prosent av det totale antallet det statlige barnevernet har plassert i 2015.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) uttaler til Stavanger Aftenblad 20. desember 2016 at Barne- og likestillingsdepartementet har gitt beskjed om at høy produktivitet og kapasitetsutnyttelse av barnevernsinstitusjoner er viktigere enn å plassere barna nær sin hjem-plass. I et notat om Ida-saken har Bufdir tatt problemet opp med departementet:

«Direktoratet ønsker en dialog med departementet om hvilken kvalitet som er akseptabel knyttet til

nærhet og hvilke krav til ledig kapasitet som skal danne grunnlaget for tilbudet. Høy produktivitet og høye kapasitetsutnyttelse har så langt vært prioritert fremfor nærhet til barnets bosted.»

Bufdir skriver videre:

«En forventning om større nærhet og ledig kapasitet (for å hindre flytting) vil bety økte kostnader.»

Direktør i Bufdir uttaler til Stavanger Aftenblad 20. desember 2016 følgende:

«Departementet har fastsatt konkrete måltall for kapasitetsutnyttelse av barnevernsinstitusjoner. De har ønsket effektiv bruk. Det ønsket blir understøttet av bevilgningene til Bufetat, som ikke gir mulighet til å sitte med en masse ledige plasser. Bufetat ønsker å finne institusjonsplasser nær barnas hjem-plass, men i dag har vi ikke økonomiske rammer til å la plasser stå tomme. Skal flere av disse barna plasseres nær hjem-plassen, må vi bygge ut.»

I 2014 krevde departementet 92 prosent kapasitetsutnyttelse av de statlige barnevernsinstitusjonene. I 2015 ble kravet endret til «høy kapasitetsutnyttelse». I 2016 er kravet «kostnadseffektiv drift». I svar på skriftlig spørsmål, jf. Dokument nr. 15:451 (2016–2017), svarer statsråden følgende om føringerne for 2017:

«I tildelingsbrevet for 2017 er det ikke stilt konkrete krav, men Bufetat har imidlertid som alle andre tjenester gitt økonomisk rammer som etaten må holde seg innenfor. Det betyr at etaten må utnytte ressursene på en god måte. Det innebærer også begrensninger for muligheten til å ivareta hensynet til nærhet. Økonomiske rammer har betydning for tilbudet, men departementet legger til grunn at Bufetats ramme utnyttes slik at den enkelte plassering er forsvarlig og i tråd med barnevernslovens krav. Ved plassering i institusjon vil nærhet være ett av flere momenter i en forsvarlighetsvurdering.»

Beriktiget

Fylkesmennene i Hordaland, Rogaland og Troms har i sin tilsynsrapport «Dei forsto meg ikkje» om Glassjenta/Ida-saken tatt opp at de mener det er på høy tid å spørre om det er rett at staten i noen tilfeller tar på seg kostnaden med å bygge statlige tiltak, i stedet for at barnet må flytte. Stabilitet er svært viktig for barn med tilknytningsvansker, og bidrar til at både personlige og økonomiske kostnader trolig blir mindre. Fylkesmennene tilrår at når barn flyttes, må det være til barnets beste.

Forsker Merete Havre ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) tar i Stavanger Aftenblad 21. desember 2016 til orde for at regjering og storting må forby å flytte barn langt vekk fra deres hjemplass. Hun viser i artikkelen til at voksne som dømmes til fengsel, i motsetning til barnevernsbarn, har lovregulert en slik rett. «Domfelte bør så langt det er praktisk mulig og formålstjenlig settes inn i nærheten av hjemstedet», står det i straffegjennomføringsloven. Hun viser til flere saker der verken barnet, barnevernstjenesten eller foreldrene ønsker at barnet skal flyttes ut av kommunen, at flytting langt hjemmefra ikke er til barnets beste, og at det er skadelig. Likevel bestemmer det statlige barnevernet at barnet skal flyttes ut av kommunen. Havre uttaler også at det bør settes en maks grense for hvor mange flyttinger av et barn barnevernstjenesten kan foreta. Passeres grensen, må barna få den hjelpen de trenger utenfor institusjon. Hun mener at flytting – og særlig flytting langt hjemmefra – kan bryte med grunnleggende menneskerettigheter. Hun stiller også spørsmål ved om vedtak om slike flyttinger er kvalitetssikret i fylkesnemndene. Også barnevernsforsker Gro Ulset ved NTNU i Trondheim uttaler til Stavanger Aftenblad 21. desember 2016 at et forbud mot langflytting av barn er riktig, og at man må unngå enetiltak:

«Det sier seg selv at disse langtransportene og flyttingen ikke kan fortsette, når vi vet hva de gjør med barna, livene og oppvekstene deres. Flere enetiltak er heller ikke en god løsning. De fleste barn trenger sosialisering og samspill med jevnaldrende.»

Forslagsstillerne mener at en utvikling der staten plasserer 2 av 10 barn utenfor egen region, viser at nærhet blir for lite vektlagt i dagens barnevern. Praxisen viser at hensynet til produktivitet og kostnadsutnyttelse av institusjonsplasser er prioritert fremfor barns behov for å være tilknyttet hjemstedet. En slik praksis er uakseptabel og i strid med hensynet til barnas beste. Forslagsstillerne mener at dette i all hovedsak dreier seg om ressurser og feilprioritering i det statlige barnevernet, og er en praksis som ikke ivaretar barns rettigheter i samfunnet. Det bør være et rimelig krav at barnevernsbarn nå får en lovforankret rett til et barnevernstilbud i nærområdet, og at det innføres et regelverk som hindrer at barnevernsbarn risikerer å måtte flytte langt vekk fra hjemstedet. Slik

flytting av barn må bare kunne skje i tilfeller der det er nødvendig av hensyn til barnet. Det bør også vurderes å innføre et regelverk som setter en grense for antall flyttinger barn i barnevernet skal måtte oppleve, samt at lovverket sikrer en praksis der barn i barnevernet unngår enetiltak så sant det ikke er av hensyn til barnets beste.

Forslagsstillerne viser også til utvalget som høsten 2016 foreslo ny barnevernlov (NOU 2016:16 Ny barnevernslov - Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse) og forslaget i denne om en ny lovformulering om at flytting av barn i størst mulig grad må unngås. Men dette er bare foreslått tatt inn for de barna som er plassert utenfor hjemmet fordi foreldrene er fratatt omsorgen, og ikke for barn som plasseres i institusjon på grunn av egne forhold. Forslagsstillerne mener at den tilsvarende regel bør inntas i den nye loven også for disse.

Regjeringen har varslet en barnevernsreform som fremmes som lovproposisjon til Stortinget våren 2017. Det er varslet at det i reformen vil komme ny oppgavedeling mellom stat og kommune. Ved valg av bosted for barn er det ventet at kommunene vil få økt myndighet. I dag er det Bufetat som avgjør institusjonsplasseringer. Fylkesnemnda kan foreta avgjørelser om institusjonen er riktig for barnet. I tilsynsrapporten etter Ida-saken påpekes det at det er problematisk at de som kjenner barnet best ikke alltid har avgjørende innflytelse på valgene av tiltak og bosted. Forslagsstillerne mener at barns rett til institusjonsplassering i nærhet til eget hjemsted, så sant det er til barnets beste, må bli en del av den varslede barnevernsreformen. Likeledes må barnevernsbarns rett til å oppleve stabilitet og ikke måtte gjennomføre stadige bostedsflyttinger og enetiltak også bli en del av lovproposisjonen.

Det er dokumentert at nærhet til kjente omgivelser og nettverk er særlig viktig for barn med tilknytningsproblemer, som nettopp mange barn i barnevernet har.

Forslagsstillerne mener det trengs en nærhetsreform i barnevernet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen i forslag til ny barnevernsreform innføre et nærhetsprinsipp i barnevernet som gir barn i barnevernet en lovmessig rett til tilbud i nærhet til barnets hjemsted, og som hindrer langflytting av barn så fremt det ikke er til barnets beste.

2. Stortinget ber regjeringen i forslag til ny barne-
vernsreform sikre at det alltid må være de som
kjenner barnet best, som får avgjørende innfly-
telse på valgene av tiltak og bosted.
3. Stortinget ber regjeringen i forslag til ny barne-
vernsreform sette en begrensning på hvor mange
ganger et enkelt barn kan flyttes mellom ulike
barnevernstiltak.
4. Stortinget ber regjeringen i forslag til ny barne-
vernsreform legge til grunn at enetiltak for barn i
barnevernsinstitusjoner ikke skal forekomme, så
fremt det ikke i spesielle tilfeller vurderes som
barnets beste.

1. februar 2017

Kjersti Toppe

Per Olav Lundteigen

Heidi Greni

